

David Mamet (sota el prisma de Julio Manrique)

L'idil·li de Julio Manrique amb els autors anglosaxons és indiscutible. En la seva nova obra torna a apostar per David Mamet. Primer va ser amb *Els boscos*, i ara s'atreveix amb *American Buffalo*, el primer èxit del dramaturg de Chicago. És la història de tres pobres desgraciats que planegen un robatori amb tuf de fracàs des del principi, però també és una tragicomèdia humana i plena de vigor on qualsevol s'hi pot reconèixer. Es podrà veure al Teatre Lliure fins el proper 14 de febrer.

Per Oriol Osan

Els boscos, de David Mamet, va arrasar a la Sala Beckett el 2006 amb plens fins a la bandera. *Product*, de Mark Ravenhill, va generar cues i va dinamitar aforaments, també a la sala de Gràcia, el 2009. *La forma de les coses*, de Neil LaBute, va ser, i és, un dels èxits aclaparadors de les últimes temporades, aplaudit per la crítica i pel públic. Estrenada al Lliure el 2007, va rebre els premis Butaca 2006-2007 al millor espectacle de petit format i a la millor direcció. El teatre de Montjuïc la va recuperar el 2008 i el Club Capitol la va repescar el 2009. De moment, ja l'ha prorrogat dues vegades, i segueix en cartell.

Ravenhill, LaBute i Mamet. Un britànic i dos nord-americans. Tres escriptors vius, dos a la quarantena i un a la seixantena, crus, a voltes incòmodes, perquè a ningú li agrada que li posin un mirall davant la cara on veure reflectides les pròpies misèries, fills d'unes escoles -l'anglesa i l'americana- que engendra autors potents. A més, però, tenen un altre nexa en comú: són els autors dels últims espectacles que ha dirigit Julio Manrique i que li han fet encadenar tres èxits successius. Proesa gens menyspreable la que ha proporcionat aquest flirteig. Què tenen els dramaturgs anglosaxons contemporanis que tant el sedueixen i que tants èxits li reporten? "Senzillament, m'agraden, sento fascinació per les seves obres", reconeix.

L'actor i director ha apostat per aquests noms, i ara hi torna. Per la seva última peça repeteix amb Mamet, i ha escollit el seu primer èxit, *American Buffalo*. "Sento una gran

admiració per David Mamet, la seva figura em fascina. Algunes de les seves obres em semblen senzillament magistrals. També m'interessen els seus assajos i textos teòrics, especialment els que parlen del món del teatre", assegura aquest llicenciat en Dret per la UPF: "He llegit articles, assajos i llibres que m'han agradat i impactat molt. Són partitures d'una precisió acollonant, que conviden al joc de l'actor, obres lúcides i intel·ligents que van d'allò concret a allò general".

No és d'estranyar, aquesta fascinació. David Mamet (Chicago, 1947), dramaturg, novel·lista, assagista, i guionista i director de cinema, ha marcat un punt d'inflexió en la dramaturgia contemporània nord-americana i, de retruc, la occidental. Ha creat escola i ha generat deixebles, com s'autoproclama, per exemple, el mateix LaBute, setze anys més jove. Autor prolífic, multipremiat -el 1984 va guanyar un Pulitzer per *Glengarry Glen Ross*, ha tingut varies nominacions als Tony, i com a guionista ha estat dues vegades candidat a l'Oscar, per *The Verdict* (1982) i *Wag the Dog* (1997)-, pare d'obres tan conegudes i reconegudes com *Perversitat sexual a Chicago*, *El matrimoni de Boston* o la ja esmentada *Glengarry Glen Ross*, entre d'altres, de seguida es va guanyar la reputació d'escriptor del 'nou realisme'.

El seu teatre, de ritme vertiginós, es caracteritza per un diàleg cínic, precís i elaborat per causar efecte, i per l'ús d'un llenguatge intel·ligent i col·loquial -a vegades fins i tot vulgar-, que li serveix per transgredir els plantejaments purament realistes. Els seus personatges, que es trepitgen i deixen inacabades les frases, acostumen a ser gent

corrent o bé marginats, i conjuga molt bé l'humor i el dramatisme. El seu estil dramàtic reflecteix el comportament desarticulat i a vegades violent de la classe mitjana-baixa. Poètic, repetitivament escatològic, còmic, xocant... les seves obres provoquen en l'espectador una reflexió sobre el mal com alguna cosa inseparable de la condició humana, sobretot la masculina, que explora de forma exhaustiva.

American Buffalo no s'escapa d'aquestes premisses. Estrenada al Goodman Theatre de Chicago el 23 de novembre de 1975 (només se'n van fer 12 funcions!) i ambientada en una botiga d'objectes de segona mà (una metàfora del capitalisme ianqui), l'obra va enlluernar el públic i la crítica per l'estètica fosca i les connotacions antisocials. "És una obra moral, una tragicomèdia extraordinàriament ben construïda i dialogada i plena de vigor, plena de veritat. Els 'actors' de la tragèdia, Don, Teach i Bob, lluiten, es barallen, es treuen els ulls, s'equivoquen, es contradueixen i acaben resultant, finalment, terriblement hilarants per a aquells que els observen des de fora", explica Manrique, que li agrada el fet que Mamet representi el retorn al lector de text amb molta contundència, lluny del teatre visual i formal que imperava en el seu moment, i que jugui amb un espai únic i només 2 o 3 personatges que se les tenen.

Dos anys més tard, el 1977, la peça aterrava a Broadway, on hi va tornar en muntatges successius del 1981 al 1984 (alguns dels quals protagonitzats per Al Pacino) i el 2008. El 1996 se'n va fer l'adaptació cinematogràfica, on apareixia Dustin Hoffman en

Julio Manrique

el paper del Dimoni. L'octubre del 2008 va tornar de nou a Broadway. De l'obra se n'han fet infinitat de versions arreu del món donat el seu caràcter universal. A Catalunya la va estrenar La Gàbia de Vic el 1993 amb direcció de Jordi Mesalles.

Tal i com Manrique explica, quan li pregunten a Mamet com s'han de posar en escena les seves obres, ell mateix cita Stanislavski: "Si un director ha de fer alguna cosa interessant amb el text, això vol dir que no entén el text. Així doncs, d'acord amb Stanislavski, aquesta seria la meva màxima: no siguis interessant. Cal concentrar-se en allò que volen els personatges. Però si sorgeix el dubte, millor no fer res. De fet, les meves obres no requereixen, ni tampoc aguanten,

gaire inventiva". Seguint aquesta lògica, el director no creu que calguin idees espectaculars o originals i sorprenents per encarar aquest treball. "Crec que s'ha d'entendre l'obra a fons, comprometre's a fons amb el recorregut dels personatges i, finalment, explicar d'una forma simple, precisa, lúdica i honesta allò que l'obra explica", manifesta.

Aquest *American Buffalo* compta amb Ivan Benet (Don), Marc Rodríguez (Teach) i el pràcticament debutant Pol López (Bob) en el repartiment. "La majoria d'actors que conec tenen ganes d'interpretar un Mamet", assegura Manrique. Una vegada més, es fa acompanyar de bona part del seu equip habitual: "Quan vaig començar a dirigir només m'atrevia a fer-ho amb els amics, i així he

continuat. Hi ha un sentiment de fidelitat i comoditat, un llenguatge creat, una complicitat. M'agrada treballar amb ells, m'agraden més les virtuts que els inconvenients que això suposa. Potser perquè sóc cranc, tinc la necessitat de crear una família!", diu a manera de buscar una justificació irònica.

Els seus seguidors -que són molts- esperen amb candeletes, atents i expectants, els propers treballs del Manrique director. De moment, després d'aquesta experiència, continuarà amb la seva particular aposta: repetirà amb Neil LaBute i tres textos inèdits seus. Aquesta vegada, però, al Grec. Però com que la vida és àmplia, qui diu que l'any vinent no pugui fer un autor francès, per exemple? ■